

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Náhradní rodinná péče – osvojení, pěstounská péče,
opatrovnictví, poručenství**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Ivan NEDOMA

Vypracovala:

Jana DUŠKOVÁ

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Náhradní rodinná péče – osvojení, pěstounská péče, opatrovnictví, poručenství zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Praze dne 15. 04. 2010

Jana Dušková

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Ivanu Nedomovi za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat své rodině za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Jana Dušková

OBSAH

Úvod	5
1 Historie a současnost náhradní rodinné péče	7
1.1 Historie osvojení (adopce)	7
1.2 Osvojení (adopce) v současnosti	10
1.3 Historie pěstounské péče.....	11
1.4 Pěstounská péče v současnosti	13
1.5 Historie poručenství a opatrovnictví.....	15
1.6 Poručenství v současnosti	16
1.7 Opatrovnictví v současnosti	18
2 Odborné posouzení pro účely zprostředkování osvojení a pěstounské péče ...	19
2.1 Osobní anamnéza dítěte určeného do náhradní rodinné péče	19
2.2 Odborné posouzení žadatelů o svěřeni dítěte	20
3 Zprostředkování náhradní rodinné péče	29
3.1 Zprostředkování náhradní rodinné péče Krajským úřadem	31
3.2 Zprostředkování náhradní rodinné péče Ministerstvem práce a sociálních věcí	34
3.3 Zprostředkování náhradní rodinné péče Úřadem pro mezinárodní ochranu dětí	35
4 Přerušeni zprostředkování náhradní rodinné péče	38
5 Vyřazení z evidence dětí nebo evidence žadatelů	40
5.1 Vyřazení z evidence dětí nebo evidence žadatelů vedené krajským úřadem.....	40
5.2 Vyřazení z evidence dětí nebo evidence žadatelů vedené Ministerstvem práce a sociálních věcí	41
6 Závěr	43
Resumé	45
Anotace	46
Seznam použité literatury	47

Úvod

„Není otcem a matkou dítěte jenom ten, který dítě počal či porodil, nýbrž ten, který dítě vychoval a uvedl do společnosti. A tato základní teze jde ještě dále – že totiž ten, který je sice biologickým rodičem, ale neplní či nesplnil požadavek kladený na pravé rodičovství, rodičem dítěte přestává být, ztrácí na dítě jakýkoli nárok. A naopak, kdo se o dítě stará, řádně je vychovává a uvádí do společnosti, i když dítě nepřivedl na svět, stává se jeho pravým opakem.“¹

Rodina jako základní společenská skupina je závislá na charakteru a uspořádání společnosti. Rodina plní řadu funkcí, a některé se v časovém vývoji měnily až do současných základních funkcí, které určují její postavení ve společnosti. Rodina má především velký význam ve vztahu k dítěti a v současné době významně působí ve smyslu uspokojování potřeb dítěte a to především potřeb duševních a společenských. Jedním z podstatných znaků rodinné výchovy je hloubka a trvalost citových vztahů mezi dítětem a rodiči. Rodina tedy velmi ovlivňuje dítě v oblasti života a vývoje a stává se prostředníkem mezi dítětem a společností. Děti mají přirozené právo na rodiče, výchovu, individuální vývoj a vzdělání. Dítě není předmět, věc či nástroj k uspokojení potřeb dospělých apod., ale je osobou. Z tohoto důvodu nelze říci, že by bylo možné považovat dítě za objekt našeho práva - dítě je dar.

Socializace dítěte je nejvíce ohrožena, pokud vyrůstá v nefunkční rodině, kdy dítě ztrácí pocit jistoty a bezpečí a v extrémních případech i ztrátou domova. Jen v dobře fungující rodině je možné dítěti poskytnout vše, co potřebuje ke svému všestrannému vývoji. U dětí, které svou rodinu ztratily, je nutné situaci řešit hledáním a nalezením vhodného náhradního rodinného prostředí.

O náhradní rodinné péči, tedy o některé z jejích forem se rozhoduje na základě řady kritérií a znaků. Ve své podstatě lze tyto kritéria rozdělit na kritéria ze strany dítěte a ze strany rodičů. Jejich aplikace je poté určována rozsahem možností, organizačním a technickým zajištěním při vlastní realizaci náhradní rodinné péče. Způsob řešení je také závislý na zájmu manželských párů či jednotlivců, o přijetí opuštěného dítěte do vlastní péče a založení či rozmnožení rodiny.

---

¹ Radvanová Senta, „Výchova dětí v náhradní rodinné péči“ – str. 10

Opuštěné dítě je dítě, které se ne vlastní vinou ocitlo bez vlastní rodiny a není naděje na změnu poměrů v jeho biologické rodině k lepšímu. Je proto žádoucí, aby společnost našla způsob řešení jeho situace. Výchova dětí v náhradní rodině je specifická a přináší různé problémy, které vyplývají z deprivace dítěte spojené s pobytem v kojeneckém ústavu nebo dětském domově. Dítě před příchodem do náhradní rodiny může být vystaveno řadě traumat, jejichž následky je třeba citlivě překonávat.

Jedním z úkolů sociální péče v oblasti péče o dítě by měla být především poradenská a výchovná činnost, jejímž prostřednictvím společnost může napomáhat rozvoji rodinných vztahů a řádné výchově dětí.

Náhradní rodinná péče se v České republice řídí:

- zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Občanským zákoníkem č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- Haagskou úmluvou o ochraně dětí a mezinárodním osvojení z roku 1993
- zákonem č. 97/1963Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů
- zákonem č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

1 Historie a současnost náhradní rodinné péče

K přijímání opuštěných dětí do náhradních rodin docházelo již odedávna. Byla to praxe běžně užívaná mnoha kulturami. Slovo adopce znamenalo původně “vyvoliti”, tedy děti byly svými novými rodiči vyvoleny. Dnes je tomu naopak – pro opuštěné děti jsou vybíráni noví náhradní rodiče. Podle našeho zákona o rodině a zákona o sociálně-právní ochraně dětí za každé dítě zodpovídá jeho zákonný zástupce, zpravidla jeho rodiče. Pokud rodič v této roli selže, musí zájem těchto dětí hájit někdo jiný. Právě proto je role těch, kteří zastupují děti, jež nemohou vyrůstat ve vlastní rodině, velice důležitým a nelehkým úkolem.

1.1 Historie osvojení (adopce)

Přijetí cizího dítěte za vlastní, upravené dnešním právním řádem, má ve své historii snahu hluboce zakořeněnou v lidské biopsychické výbavě a to schopnost přijmout za své i cizí dítě a pečovat o ně. Dnešní poznatky z etologie člověka a z biologie chování naznačují, že tato schopnost je dána nejen matkám či ženám, ale i mužům. Z historie se také dovídáme o tendencích zcela opačných, totiž o odkládání a usmrcování dětí cizích i vlastních. Je celkem pochopitelné, že život dospělého měl v přírodních podmínkách větší cenu než život dítěte a proto se rodiny zbavovaly dětí přespočetných. V období hladu, přírodních katastrof a válek se potom s dětmi zacházelo jako s obtížnou přítěží. Dále se dovídáme i o dalších motivacích kdy je dítě zahubeno a to ze msty, ze strachu o mocenské postavení, ze studu, žárlivosti či obavy o degradaci vlastní identity před tváří dané společnosti. Dítě a to především ženského pohlaví je často obětí drastické, leč účinné regulace porodnosti. Ve starém Římě již v období republiky nabylo osvojení formu zákonnou. V zákoně se praví, že „*adoptio naturam imitatur*“, čímž je vyjádřen vztah mezi osvojencem a osvojitelem, jako vztah podobný vztahu mezi dítětem a vlastními rodiči. Podle římského práva pak byly formulovány právní podmínky osvojení dítěte skoro ve všech pozdějších právních

řádech evropských zemí – ovšem s odstupem několika staletí.²

Zásadní obrat v postoji k dětem vneslo Křesťanství, které se pro dítě zcela bezprávně dovolává milosti. Tato cesta do společenské praxe však rozhodně nebyla snadná a trvala celá staletí. Praktického vyjádření se jí dostává zřizováním nalezinců a útulků pro opuštěné děti. Formálně však děti adoptuje pouze šlechta, která hledá společenský statut pro levobočky v panovnických rodinách. Bohatí si chtějí adopcí zajistit *kontinuitu* jména a majetku nebo hledají náhradu za své dítě, které jim zemřelo. Chudší lid se opuštěných dětí ujímá ve většině případů ze zjištěných důvodů, a to jako levné pracovní síly. Nalezince byly zásobárnou dětí vhodných pro adopci a později i pro pěstounskou péči. Sirotčince, které byly později zakládány v Evropě, pak představovaly pokročilejší formu ústavní péče o dítě, než byly nalezince, neboť zde byl kladen důraz na výchovu dítěte a to výchovu řádnou, přírodní, pracovní a společnosti k užtku.

Do popředí zájmu veřejnosti i státu se otázka náhradní rodinné péče dostává vždy s přílivem sirotků po velkých válkách – Napoleonské války, I. světová válka aj. Osvojení se v Evropě upravuje zvláštními zákony, ke slovu přichází pedagogika, psychologie, dětské lékařství a rozvíjí se tzv. Pedologie – věda o dítěti. Kromě zájmů osvojitelů se začíná klást velký důraz na blaho dítěte. Po II. Světové válce (Pavel Vodák zachytil jen první období) byla u nás preferována výchova kolektivní a potlačována výchova rodinná. Teprve až vydáním zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, je rodina opět upřednostňována před kolektivní výchovou a otevírá se nová perspektiva osvojení, pěstounské péče a dalších forem náhradní péče o dítě. Civilizační a kulturní vývoj a sociální politika vede v mnoha evropských státech ke zvýšení životní úrovně, ale s tím paradoxně k ubývání dětí vhodných pro osvojení.

V tomto období se začíná zavádět mezinárodní osvojení a vznikají nové formy náhradní péče o dítě a s nimi i instituce vládní i nevládní, které se zabývají osvojením dětí a díky nimž nabývá zájem dítěte většího významu. Stoupá i právní vědomí ve společnosti a určitou syntézu spatřujeme v Úmluvě o právech dítěte z roku 1989.³

Co se týče právních podmínek osvojení v minulosti, tak podstatným rysem dřívějších právních úprav byla podmínka věku. V Rakousku podle obecného

---

² Vodák P. a kol., „*Problémy osvojení dětí*“ str. 28

³ Vodák P. a kol., „*Problémy osvojení dětí*“ str. 16-20

občanského zákoníku z roku 1811 musel být osvojitel ve věku nejméně padesáti let a nesměl mít vlastní dítě.

Novela zákoníku z roku 1914 pak snížila tuto hranici na čtyřicet let. Původně se osvojitelem mohl stát jen muž, později bylo povoleno i osvojení ženou.

Věkový rozdíl mezi osvojitelem a osvojencem nesměl být nižší než osmnáct let, ale na Slovensku podle uherského práva to bylo jen šestnáct let. Teprve až od roku 1928 bylo mužům umožněno osvojit si i své nemanželské dítě, a v tomto případě mohl být věk osvojitele nižší než 40 let. Zároveň byla možnost osvojit i osobu dospělou. Osvojit dítě mohli pouze manželé, a pokud dítě osvojoval jen jeden z manželů, musel mít souhlas druhého manžela. V oblasti dědického práva zůstávaly dítěti zachovány vztahy k původní rodině, ale ty mohly být upraveny smlouvou o osvojení. Stále převažoval zájem osvojitelů, ačkoliv osvojitel neměl nárok na výživu o osvojence, neboť tento nárok měli pokrevní rodiče. Pokud byli pokrevní rodiče naživu, musel být dán jejich souhlas, aby dítě mohlo být osvojeno. Pokud se rodiče na souhlasu neshodli, bylo rozhodné mínění otce, ale v případě, kdy oba rodiče odpírali dát svolení k osvojení bez závažného důvodu, mohl toto svolení vydat příslušný soud nebo poručnický úřad. V důsledku převratných politických změn ve státě a na podkladě Ústavy 9. května, byla ustanovení o osvojení pojata do zákona č. 265/1949 Sb., o právu rodinném. Dětem narozeným mimo manželství se touto právní úpravou dostalo rovnoprávnosti s dětmi manželskými a zároveň je zde upravena i rovnost mezi mužem a ženou v manželství. V novele zákona č. 15/1958 Sb., o změně předpisů o osvojení se zavádějí dva druhy osvojení, které zůstávají zachovány dodnes, tj. osvojení za určitých okolností zrušitelné a osvojení nezrušitelné, kde jsou vytvořeny právně totožné vztahy se vztahy mezi dětmi a vlastními rodiči – vztahy dítěte k původní rodině přestávají existovat.

Zákonem z roku 1963 se těžiště zájmu přeneslo z osvojitelů na osvojence a tak v obou způsobech osvojení, tj. při osvojení zrušitelném i nezrušitelném, vzniká mezi osvojeným dítětem a osvojitelem vztah jako mezi pokrevními rodiči a jejich dětmi. Příbuznými dítěte se rovněž stávají příbuzní osvojitelů. Nezrušitelně osvojit dítě bylo možné, a je tomu tak i nyní, až po prvním roce života dítěte, osvojením zrušitelným však kdykoliv dříve, pokud k tomu byly dány právní předpoklady. Osvojení zrušitelné bylo možné po roce věku dítěte změnit na osvojení nezrušitelné. Není však přípustné osvojit osobu starší 18 let, čímž bylo dáváno najevo, že účelem osvojení je zajistit rodinnou výchovu dítěti a že práva dospělých jsou chráněna jinými právními předpisy.

Věkový rozdíl již není pevně stanoven a je charakterizován jen jako „přiměřený“.

I nadále si mohou dítě osvojit jen manželé a osvojuje-li jen jeden z nich je nutný souhlas druhého z manželů. V zákoně je také stanoveno, v jakých případech není nutný souhlas pokrevních rodičů. Soud má možnost zbavit rodiče rodičovských práv, neprojeví-li o dítě opravdový zájem (původně po dobu jednoho roku, nyní je to doba dva měsíce po narození dítěte a šest měsíců u starších dětí).⁴

1.2 Osvojení (adopce) v současnosti

Právní vymezení osvojení (adopce) je určeno v zákoně č. 94/1963Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. Osvojením dítěte ať manželé či jednotlivci, získávají tito stejná práva a povinnosti k dítěti, jako by byli jeho rodiči. Po osvojení vzniká mezi osvojitelem a dítětem vztah jako mezi biologickými rodiči a vlastním dítětem a dítě zároveň získává příjmení svých nových rodičů. Osvojením dítě rovněž získává příbuzenský vztah i k příbuzným svých osvojitelů. Osvojit lze jen dítě právně volné a nezletilé. O osvojení rozhoduje soud, kterému předchází nejméně tříměsíční péče osvojitelů o dítě. O dítě osvojitelé pečují na své náklady.

Zákon rozlišuje dva druhy osvojení (adopce):

1. **Osvojení zrušitelné, tj. osvojení I. stupně**, jde o péči, kdy práva a povinnosti rodičů přecházejí na osvojitele. Po novele zákona o matrikách se od 1. 7. 2006 zapisují do rodného listu osvojitelé již po osvojení I. stupně. Vzájemná práva a povinnosti k původní rodině zanikají. Tento typ osvojení je využíván, respektive je podmínkou, v případech přijetí dítěte mladšího jednoho roku, neboť nezrušitelně lze osvojit pouze dítě starší jednoho roku. Osvojení I. stupně lze zrušit.
2. **Osvojení nezrušitelné, tj. osvojení II. stupně**, je v praxi využívána častěji. Osvojit dítě může manželská dvojice, manžel(ka) rodiče dítěte nebo jedinec. Osvojení jedincem je možné podle zákona pouze za předpokladu,

---

⁴ Vodák P. a kol., „Problémy osvojení dětí“ str. 28-30

že toto osvojení bude plnit svoje společenské poslání. O tomto druhu osvojení rovněž rozhoduje soud a toto osvojení nelze zrušit.

Osvojení je formou náhradní rodinné péče, která je považována za formu nejdokonalejší. Požadavky žadatelů o osvojení bývají zpravidla vyšší, neboť jsou motivováni snahou o doplnění své rodiny. Přání převzít do péče dítě co nejlepší nemůže být vždy uspokojeno, takže od podání žádosti do převzetí dítěte uplyne často i několik let. V této čekací době někteří žadatelé upraví své nereálné představy, jiní žádosti zruší, některým se rozpadne manželství apod. Při vysokých nárocích žadatelů o osvojení jsou často žádosti vyřízeny až za delší dobu, za tři až pět let.

1.3 Historie pěstounské péče

Jestliže historie osvojení má nejspíše své kořeny v neblahé praktice odkládání nežádoucích dětí a pak v instituci nalezinců, můžeme za předchůdce placené pěstounské péče považovat spíše instituci kojných. Kdykoliv se v některé evropské zemi společnost ekonomicky povznese natolik, že se vytvoří tzv. vyšší třída, nesnáší se ideál ženské krásy s těhotenstvím, porodem a kojením dítěte. Těhotenství a porodu nelze uniknout ani přeložit na někoho jiného, kdežto kojení je možné koupit za peníze či jiné materiální výhody. S institucí placených kojných a pak chův, opatrovnic a pěstounek se setkáváme ve starověku v městských státech řeckých stejně jako v Římě. Kojné a chůvy běžně patřily mezi služebnictvo panovnických dvorů ve středověké Evropě, mnohde i mezi sloužící ve šlechtických sídlech a domácnostech bohatého městského patriciátu. Vývoj pak o mnoho nepokročil až do doby zřizování nalezinců v době osvícenství. Ale i pak placené kojné a chůvy stále existují, jen dostávají již úřední název – pěstounky. Dítě, tentokrát z nalezince, jako dříve z rodiny, již brzy po narození odchází ke kojné na venkov, kde jsou horší ekonomické a hygienické podmínky. Dítě zde pobývá šest let na rozdíl od předešlých let, kdy dítě u kojné pobývalo jen dva roky. V Rakousku v 19. století umírá velké množství nalezených dětí. Jen asi 15% nalezených dětí se dožívá deseti let. Nalezinec je udržován zemským fondem, z kterého se platí následná pěstounská péče. Ze zemské porodnice přichází dítě do péče pěstounky osmý

den po narození. Plat pěstounky byl vzhledem k věku dítěte sestupný a nikoliv jak by bylo logické a jak je tomu v dnešní době, vzestupný. Dosažením šestého roku věku je dítě v tzv. normálním věku a musí být vráceno do ústavu, i za předpokladu, že pěstouni jsou ochotni se o dítě nadále starat a to bezplatně.

Z ústavu děti odchází do kláštera šedých sester v Praze - Karlíně, který funguje jako přechodná stanice, odkud jsou děti odesílány do své domovské obce. Tam bývá dítě někdy svěřeno do rodiny, která se o ně přihlásí. Tato rodina má dítě posílat do školy a vést k práci a řemeslu. Často je však dítě živeno střídavě po domech a chodí po žebrotě. Ještě do první světové války zaznamenáváme určitý pokrok. V roce 1902 zřizuje Zemský výbor v Čechách pro děti a mládež sirotčí fond. Od roku 1904 pak vznikají v jednotlivých okresech Okresní komise pro péči o děti a mládež, které se mají starat o děti opuštěné a osiřelé. Po roce 1918 mohla Československá republika navazovat na zlepšený stav péče o děti, který byl dosažen v posledních letech bývalého Rakousko - Uherska. Z Okresních komisí vznikla Okresní péče o mládež, jež byla vybavena i mocí výkonnou a která měla za úkol péči o děti osiřelé a opuštěné. Po krátkém pobytu v zařízeních připomínající dnešní diagnostické dětské domovy a po vyřízení soudních formalit se děti vracely buď do svých vlastních rodin, nebo jim byly vyhledány vhodné rodiny pěstounské či adoptivní. Pěstounská péče se dělila na 4 typy:

Pěstounská péče „nalezenecká“ – navazovala na pobyt dítěte v nalezinci nebo v sirotčinci. Dítě bylo svěřováno do pěstounské péče nejčastěji manželskému páru a to do určitého věku dítěte. V pražském nalezinci to bylo do deseti let, později do šestnácti. Poté se dítě vracelo zpět do ústavu. Výběr vhodných pěstounů a dohled nad péčí o svěřené děti zajišťoval ústav na základě tzv. ústavního poručení.

Pěstounská péče řízená a kontrolovaná Okresními péčemi o mládež – i tato forma navazovala na stav z doby Rakouska - Uherska. Poté co byl v roce 1921 vydán nový zákon o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských, vyhledávali pracovníci Okresních péčí o mládež pokud možno spolehlivé pěstouny – mravně bezúhonné, v dobrém zdravotním i psychickém stavu, kteří měli trvalé zaměstnání, stálé bydliště a byli schopní zajistit dítěti řádnou výchovu.

Pěstounská péče v tzv. koloniích – tato myšlenka vznikla na Moravě a brzy se rozšířila i do Čech. Rodinné kolonie byly zakládány buď v jedné, nebo v několika sousedících obcích, kde sociální pracovníci vyhledali vhodné rodiny a svěřili jim děti

do pěstounské péče. Poněvadž byly rodiny v blízkém sousedství, bylo snazší je kontrolovat i pomáhat jim v případě potřeby s výchovou svěřených dětí.

Pěstounská péče na základě soukromé dohody mezi rodiči dítěte a pěstouny bez soudního jednání – tento způsob péče se později měnil ve svěřování dětí prarodičům nebo jiným příbuzným. Je to jediný typ pěstounské péče, který přetrval z doby první republiky až do sedmdesátých let 20. století.

Po druhé světové válce a především po roce 1948 došlo k podstatným změnám. Zařízení se statusem nalezinců, byla přejmenována na „ústavy péče o dítě“, zrušeny pak byly jak Okresní komise péče o mládež tak i jejich Zemské ústředí. Byl zlikvidován dřívější propracovaný systém péče o ohrožené děti a ukončena činnost všech dobročinných sdružení. Pěstounská péče ve všech formách, kromě příbuzenské, byla zrušena v roce 1950 a znovu obnovena až po 23 letech.⁵

1.4 Pěstounská péče v současnosti

Právní vymezení pěstounské péče nalzáme v zákoně č. 94/1963Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. Pěstounská péče je formou státem řízené a kontrolované náhradní rodinné výchovy, která se snaží zajistit dostatečné hmotné zabezpečení dítěte i přiměřenou odměnu těm, kteří se dítěte ujali. Dítě lze svěřit do péče manželské dvojice nebo jednotlivce. Právo rozhodovat o běžných věcech dítěte náleží pěstounům, v případech mimořádných záležitostí je vyžadován souhlas rodičů, případně rozhodnutí za ně vydává soud. O svěření dítěte do pěstounské péče rozhoduje soud. Pěstounská péče může být také zrušena v době jejího trvání rozhodnutím soudu.

Pokud je dítě svěřeno do pěstounské péče není zásadně vyloučen styk původních rodičů s dítětem. V rozhodování o nejdůležitějších otázkách života dítěte, jako je volba povolání, pořízení občanského průkazu či cestovního dokladu je výhradně vyžadován souhlas pokrevních rodičů, pokud nejsou zbaveni svých rodičovských práv. Pěstoun tedy není zákonným zástupcem dítěte. Pokud je do pěstounské péče svěřeno dítě ve věku, kdy je schopno posoudit její obsah, má být zajištěno také jeho vyjádření.

---

⁵ Matějček Z. a kol., „Náhradní rodinná péče“, Praha, Portál 1999

V praxi se uplatňují dvě formy pěstounské péče – individuální a skupinová. Individuální pěstounská péče je realizována v běžném rodinném prostředí, skupinová pěstounská péče pak v tzv. Zvláštních zařízeních pro výkon pěstounské péče nebo v SOS vesničkách.

Cílem pěstounské péče je poskytnout náhradní rodinné prostředí dětem, jestliže:

- a) nemohou dlouhodobě vyrůstat v prostředí rodiny tvořené jejich vlastními biologickými rodiči;
- b) ústavní péče ohrožuje či narušuje jejich vývoj;
- c) nemohou být z nejrůznějších důvodů (právní, sociální, zdravotní, psychologických) svěřeny do osvojení.

Ustanovení § 45a) zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů umožňuje orgánům sociálně-právní ochrany navrhnout soudu svěřit dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu, a to osobám, které jsou zařazeny do evidence osob vhodných k výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu. Zároveň má soud povinnost nejméně jednou za 3 měsíce přezkoumat, zda trvají důvody pro svěřeni dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu. Institut pěstounské péče na přechodnou dobu umožňuje, aby dítě mohlo vyrůstat v náhradním rodinném prostředí u proškolených pěstounů i krátkodobě a nemuselo trávit čas v ústavním prostředí. Tato forma péče by měla být využívána pro všechny děti, které musí dočasně žít mimo vlastní rodinu.

Pěstounská péče na přechodnou dobu by tedy měla být využívána v případech, kdy:

- a) rodiče po určitou dobu nemohou pečovat o dítě, ale je zde perspektiva návratu do původní rodiny
- b) pro dítě se hledá dlouhodobější řešení jeho situace - dlouhodobá pěstounská péče nebo osvojení

Základem může být společná příprava žadatelů o pěstounskou péči a žadatelů, kteří se chtějí stát pěstouny na přechodnou dobu. V rozšířené části by se přípravy pěstounů na přechodnou dobu měly dále zaměřit na zkušenost žadatelů, prověření interakce v zátěžových situacích a schopnost spolupráce. Více než v ostatních přípravách bude nutné zde zapojit všechny členy rodiny, včetně dětí již v rodině žijících.⁶

Ministerstvo práce a sociálních věcí doporučuje, aby přípravami žadatelů o pěstounskou péči procházeli v rámci odborného posouzení také všichni žadatelé o tzv. hostitelskou péči podle § 30 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně

---

⁶ § 45 zákona č. 94/1963Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

dětí, ve znění pozdějších předpisů, s výjimkou rodičů, prarodičů či sourozenců dítěte nebo žadatelů, kteří již přípravu v minulosti absolvovali nebo mají praktické zkušenosti s náhradní rodinnou péčí.

Je v zájmu ochrany každého dítěte, tedy i toho, které má být z ústavní péče uvolněno pouze na krátkou, omezenou dobu, důkladné psychologické přešetření osob žádajících o uvolnění dítěte. Obsah psychologického vyšetření tedy má obdobu standardního vyšetření žadatelů o náhradní rodinnou péči. Jako vhodné, se doporučuje zařadit tyto osoby do zkrácené či individuální přípravy, kterou si hradí sami žadatelé.

Během psychologického posuzování by měla být pozornost zaměřena zejména na motivaci k pobytu dítěte v rodině na omezenou dobu, výhledy a záměry do budoucnosti, osobnost žadatelů, strukturu rodiny (případně vlastní děti), připravenost žadatelů na specifika chování a prožívání u dětí vyrůstajících v ústavním zařízení, otevřenost ke komunikaci a spolupráci se zařízením či jinými odborníky. Pokud je žádost podána ke konkrétnímu dítěti, měl by mít psycholog k dispozici údaje o dítěti, aby mohl minimalizovat rizika pro toto dítě. Výstupem psychologického vyšetření je závěrečná zpráva s kladným či zamítavým stanoviskem. Pokud bude žádost podána bez uvedení konkrétního dítěte, musí být uvedeno doporučení, pro které dítě by tato forma pomoci byla vhodná. Vytipování konkrétního dítěte je prováděno ve spolupráci orgánů sociálně-právní ochrany dětí a zařízení, kam je dítě svěřeno.⁷

1.5 Historie poručenství a opatrovnictví

Do oblasti sociálně právní ochrany dítěte je třeba zahrnout i dva rozdílné instituty, sloužící k ochraně zájmů nezletilých dětí a to instituty poručenství a opatrovnictví.

Oba tyto instituty mají svůj základ již v římském právu. Základní rozdíl mezi těmito instituty spočívá v tom, že opatrovník vykonává pouze některá práva a povinnosti rodičů, zatímco poručník vykonává práva a povinnosti namísto rodičů, protože rodiče nejsou nositeli rodičovské zodpovědnosti.

S pojmem opatrovnictví se můžeme setkat i v jiných právních předpisech, jako

---

⁷hlava VI, § 30 zákona č. 359/1999Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

například v občanském zákoníku. Opatrovník může být v těchto právních předpisech ustanoven i osobě zletilé s plnou způsobilostí k právním úkonům, i osobě, které je způsobilost k právním úkonům omezena či je této způsobilosti zcela zbavena. Poručník je tradičně v právních řádech ustanovován pouze osobám, které nemají plnou způsobilost k právním úkonům s ohledem na jejich věk, tedy osobám nezletilým.

1.6 Poručenství v současnosti

Podle zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, za každé dítě zodpovídá jeho zákonný zástupce, zpravidla jeho rodiče.

*„Jestliže rodiče dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven nebo nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, ustanoví soud dítěti poručníka, který bude nezletilého vychovávat, zastupovat a spravovat jeho majetek místo jeho rodičů“.*⁸

Termín poručník a poručenství se v českém rodinném právu objevil po poměrně dlouhé přestávce, a to v souvislosti s novelou zákona č. 94/1963 Sb., o rodině z roku 1998. Poručenství je zvláštní druh opatrovnictví, pro případ, že nezletilé dítě nemá zákonného zástupce a kdy poručník dítě vychovává a spravuje jeho záležitosti místo rodičů. Základním posláním poručníka je tedy ochrana práv a zájmů nezletilého dítěte. Povinnost vychovávat nezletilé dítě však neznamená povinnost osobní péče o dítě. Funkce poručníka také nezakládá vyživovací povinnost k dítěti. Poručník musí být způsobilý k právním úkonům v plném rozsahu, svým způsobem života musí dávat záruky, že bude povinnosti plnit řádně a v zájmu dítěte. S ustanovením do funkce poručníka musí dát souhlas.

Poručenství vzniká na základě rozhodnutí soudu. Pokud to není v rozporu se zájmy dítěte, ustanoví soud poručníkem především toho, koho doporučili rodiče. Jestliže rodiče tímto způsobem nikoho nedoporučí, pak je možné, aby byl poručníkem ustanoven někdo z příbuzných nebo osob blízkých dítěti nebo jeho rodině.

V případech, kdy se nenajde žádná taková osoba, soud ustanoví poručníkem jinou

---

8 hlava pátá, § 78 zákona č. 94/1963Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů,

fyzickou osobu., která může pocházet z řad žadatelů o osvojení nebo pěstounskou péči. Někdy dojde k situaci, že poručníkem nezletilého dítěte nemůže být ustanovena fyzická osoba, pak soud poručníkem ustanoví orgán sociálně-právní ochrany dětí, který plní také funkci dočasného zákonného poručníka v případech, kdy je nutné učinit neodkladné úkony v zájmu dítěte. Zákon o rodině umožňuje ustanovit poručníkem i manžele.

Mezi poručníkem a dítětem však ze zákona nevzniká takový poměr, jaký je mezi rodiči a dítětem. Poručník nemá vyživovací povinnost a je pod pravidelným dohledem soudu, kterému je povinen podávat zprávy o osobě poručence a předkládat účty ze správy jeho majetku. Jakékoli rozhodnutí poručníka v podstatných věcech týkající se dítěte vyžaduje schválení soudem. Zákon o rodině umožňuje, aby soud zprostil poručníka povinnosti podávat podrobné vyúčtování, nepřesahují-li výnosy jmění pravděpodobné náklady na výchovu a výživu poručence.

Poručník bude poručenství zproštěn, pokud o to soud požádá. Pokud se poručník stane pro výkon funkce poručníka nezpůsobilý nebo porušuje své povinnosti, soud jej odvolá. Poručenství ze zákona zaniká, jakmile poručenec dosáhne plnoletosti – není zde potřeba zvláštního rozhodnutí soudu. Jestliže dojde k rozvodu manželů, kteří byli ustanoveni do funkce poručníků, soud posoudí, zda je v zájmu dítěte aby tuto funkci nadále vykonávali oba rozvedení manželé. Pokud tomu tak není, soud jednoho z manželů poručenství zproští.

Pokud bychom porovnali institut poručenství z hlediska práv a povinností ve vztahu k ostatním druhům náhradní rodinné péče, je poručenství „nadřazeno“ pěstounské péči. Poručník je na rozdíl od pěstouna zákonným zástupcem dítěte, ale nedosahuje postavení osvojitele. Při rozhodování o podstatných záležitostech dítěte pěstoun žádá o souhlas biologické rodiče, poručník soud, ale osvojitel rozhoduje sám a nepotřebuje žádné svolení.⁹

---

⁹ <http://pravo-cz.studentske.cz/2008/04/30-opatrovnictv-nad-nezletilmi.html> 6.2. 2010

1.7 Opatrovnictví v současnosti

Opatrovník je podle § 83 zákona o rodině ustanovován k ochraně zájmů nezletilého dítěte v jednotlivých konkrétních případech. O ustanovení opatrovníka vždy rozhoduje soud vydáním usnesení. V tomto usnesení musí být soudem přesně vymezen rozsah práv a povinností opatrovníka z hlediska účelu, pro který byl opatrovník ustanoven, aby ochrana zájmů nezletilého dítěte byla plně zajištěna.

Opatrovník vykonává pouze některá rodičovská práva stanovená soudním rozhodnutím, není však zákonným zástupcem nezletilého dítěte. Opatrovník ve srovnání s poručníkem nahrazuje rodiče pouze v omezeném rozsahu, dílčím způsobem vykonává některá práva a povinnosti rodičů.

Současný systém náhradní rodinné péče můžeme také rozdělit do následujících dvou kategorií. První kategorie představuje náhradní rodinnou péči v přirozených podmínkách, reprezentuje ji osvojitelská či individuální pěstounská péče. Druhá kategorie je tvořena náhradní rodinnou péčí ve zvláštních zařízeních pro výkon pěstounské péče, zařízení Fondu ohrožených dětí vyžadující pro děti okamžitou pomoc nebo domovy rodinného typu.

2 Odborné posouzení pro účely zprostředkování osvojení a pěstounské péče

U žadatelů o náhradní rodinnou péči se posuzuje charakteristika osobnosti, psychický stav, zdravotní stav, bezúhonnost, předpoklad vychovávat dítě, motivace, která vedla k žádosti, stabilita manželského vztahu a prostředí v rodině. Zkoumá se i případné nachystání dětí či jiných osob žijících v domácnosti, přijmout do rodiny dalšího člena. Součástí odborného posouzení je také zhodnocení přípravy na přijetí dítěte do rodiny, včetně speciální přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu. Přípravné kurzy pro budoucí náhradní rodiče zajišťuje krajský úřad.

2.1 Osobní anamnéza dítěte určeného do náhradní rodinné péče

O dítěti určeného do náhradní rodinné péče se získávají základní sociální data: datum narození, státní příslušnost, národnost, etnický původ, barva pleti dále údaje o porodu a těhotenství. Informace o průběhu těhotenství a porodu je dobré znát z hlediska hodnocení psychomotorického vývoje dítěte a pro vyloučení prenatálního poškození (mentální deficit v rodinné anamnéze, nízká porodní váha v porovnání s délkou těhotenství, nedonošenost, toxémie matky, předporodní krvácení, zarděnky, zmnožení plodové vody, infekce matky v raném těhotenství, zejména toxoplasmóza, ozáření těhotné matky RTG, lues matky, těžké kongenitální vady, Downův syndrom, mikrocefalie, incest, slaboduchost, mozková obrna aj.) či perinatálního poškození (těžká asfyxie novorozence, anoxie, křeče, mozkové krvácení, nadměrné zvýšení žlučového barviva v krvi, jádrový ikterus aj.) Tyto faktory sice znamenají zvýšení rizika poškození dítěte, jejich vliv však nesmí být přeceňován nebo absolutizován.

Data z prvního období dítěte mají obsahovat četnost a pořadí těhotenství a jeho průběh, s vyznačením komplikací a první dny života, prodělané choroby, úrazy, operace, neuropsychický vývoj dítěte a jeho odchylky. U starších dětí se dále získávají hodnocení

osobnosti, povahových vlastností, odchylek ve vývoji, intelekt, návštěvnost předškolních a školních zařízení, druh školy, prospěch a chování. Pokud byla u starších dětí již někdy realizována náhradní rodinná péče, se dále získávají informace, o jejím průběhu, důvod zániku a právní volnost.

Pokud nemáme o dítěti dostatečné množství informací, nelze pak kvalitně provádět zprostředkování náhradní rodinné péče. Zejména v pěstounské péči, kam jsou často zařazovány děti s různými poruchami vývoje, s rizikem výskytu různých chronických onemocnění, je potřeba pěstouny důkladně informovat.

U dětí určených pro adopci, kdy je pravděpodobné, že matka již nevezme zpět souhlas s osvojením, se doporučuje spolupracovat se sociálními pracovníci porodnic a vyzískat ve spolupráci s nimi co nejvíce informací o rodinné anamnéze dítěte ještě v době, než rodička opustí porodnici.

2.2 Odborné posouzení žadatelů o svěřeni dítěte

Podle § 27 odst. 1 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů zahrnuje odborné posouzení pro účely zprostředkování osvojení a pěstounské péče také zhodnocení přípravy k přijetí dítěte do rodiny, včetně speciální přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu.

V této souvislosti přípravy žadatelů dostávají významný prostor v celém procesu zprostředkování a mohou mít podstatný vliv na utváření představ žadatelů o náhradní rodinnou péči a mohou je dostatečně dopředu vybavit potřebnými znalostmi a dovednostmi, které budou potřebovat při péči o přijímané dítě.

Cílem příprav je poskytnout žadatelům přístupnou a pozitivní formou dostatek odborných informací o specifikách náhradní rodinné péče a umožnit jim utvářet si konkrétní představu o budoucím fungování jejich rodiny v souvislosti s příchodem „nevlastního“ dítěte, dále získat kvalifikované informace o žadatelích, jejich chování a prožívání a vyhodnotit je ve vztahu k možnému přijetí dítěte. Doporučený rozsah příprav je 48 hodin, přičemž jeden běh přípravy realizovat pro maximálně 20 osob.

Principy příprav:

- a) přípravy vede tým odborníků s praxí v oblasti náhradní rodinné péče

- b) příprav by se měl účastnit sociální pracovník, který bude posuzovat vhodnost či nevhodnost žadatelů pro zařazení do evidence, psycholog, který bude žadatele vyšetřovat a posuzovat vhodnost či nevhodnost pro zařazení do evidence
- c) součástí příprav by měla být i práce s žadatelovou širší rodinou, které se týká přijetí dítěte
- d) přípravy by měly probíhat ve skupině, jejich součástí mohou být i individuální konzultace. Přínosem je, aby se příprav účastnili i stávající pěstouni či osvojitelé, kteří mohou sdílet svoje zkušenosti s náhradní rodinnou péčí v praxi.

Žadatelé by měli mít možnost vyjádřit se k průběhu příprav a krajské úřady by měly tuto zpětnou vazbu pečlivě vyhodnocovat. Odborné posuzování zahrnuje vyhodnocení řady skutečností zjišťovaných o žadatelích již od momentu podání žádosti o zařazení do evidence žadatelů o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností. Obecní úřad vypracovává kompletní dokumentaci o žadatelích včetně zprávy ze sociálního šetření v rodině žadatele. Zpráva zahrnuje informace o rodinné situaci, bytových podmínkách, sociální síti rodiny a další informace, které je možné získat se souhlasem žadatelů, např. formou referencí od zaměstnavatele, ze školy aj.

Odborné posouzení zahrnuje vyhodnocení skutečností podle § 27 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. V souladu s novelou zákona je novým podkladem pro odborné posouzení zhodnocení přípravy žadatelů na přijetí dítěte. Výsledek odborného posouzení je podkladem pro vydání rozhodnutí o zařazení či nezařazení žadatelů do evidence. Odborné posuzování provádí krajský úřad nebo Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Přípravy a psychologické vyšetření

První fáze příprav: je úvodní setkání žadatelů o pěstounskou péči, pěstounskou péči na přechodnou dobu i osvojení, přičemž minimálním standardem, který je pro tuto část příprav počítán, je 8-10 hodin. Úvodní setkání mohou probíhat formou vícedenních setkání nebo v podobě zkráceného víkendového setkání. Při úvodním setkání jde o seznámení se, vytýčení cílů příprav, vysvětlení procesu zprostředkování (včetně souvislostí, co to znamená, pokud si žadatelé podají žádost přímo k soudu)

a dále zde žadatelé v interaktivní části vyjadřují své očekávání, obavy a motivace k podání žádosti.

Výstupem z tohoto setkání je zpráva o průběhu úvodních setkání, která se zaměřuje na vyhodnocení úvodních kontaktů s žadatelem. Zprávu vypracovává odpovědný pracovník organizace (týmu), která zajišťovala úvodní setkání.

Ve zprávě je žádoucí upozornit na případnou oblast, které by měla být věnována pozornost ze strany vyšetřujícího psychologa. Psychologické vyšetření psychologem, by mělo být zaměřeno diagnosticky a jeho cílem by měla být možnost eliminovat v počáteční fázi příprav žadatele se zjevnými psychopatologickými odlišnostmi, které jsou kontraindikací pro náhradní rodinnou péči. V případě zjištění rizik, která jsou s náhradní rodinnou péčí neslučitelná, budou žadatelé z dalších příprav vyloučeni. Pro odborné posouzení bude jako podklad pro zhodnocení přípravy k přijetí dítěte do rodiny sloužit zpráva z úvodního setkání.

Výstup z úvodního psychologického vyšetření by mělo obsahovat také zohlednění zprávy z úvodu přípravy, včetně doporučeného zaměření se na určitou oblast v průběhu pokračování přípravy a vyjádření pro další průběh příprav.

Vyjádření:

DOPORUČUJI - žadatelé pokračují ve skupinových přípravách

NEDOPORUČUJI - žadatelé nejsou doporučeni pro náhradní rodinnou péči, a proto již nepokračují v přípravě

DOPORUČUJI S PODMÍNKOU - žadatelé pokračují ve skupinových přípravách a podle druhu podmínky je u nich sledován vývoj v dané oblasti (např. může jim být nabídnuto individuální probrání některého tématu nebo spolupráce se členy týmu příprav).

Druhá fáze příprav: po úvodních setkáních a psychologickém vyšetření je doporučeno, aby probíhala zvláště příprava žadatelů o osvojení a žadatelů o pěstounskou péči. V této části by měla probíhat vícedenní setkávání skupin žadatelů, s využitím nejen předávání informací, ale s větším zapojením žadatelů do interakce a zážitkových technik, ze kterých si žadatelé odnesou poznatky a prožitky z níže uvedených témat. Pokud má vyšetřující psycholog zájem, může se účastnit některého bloku příprav.

Témata příprav se prolínají do třech rovin - sociální, psychologické a zdravotnické:

1. charakteristika dětí v náhradní rodinné péči
2. specifika péče o děti v náhradní rodinné péči
3. péče o děti se speciálními potřebami (chronické či závažné onemocnění, poruchy chování)
4. zátěž v biologické rodině (závislost, onemocnění, sociální vyloučení)
5. sociálně-právní témata náhradní rodinné péče
6. zprostředkování náhradní rodinné péče, soudní jednání
7. psychologie dětí v náhradní rodinné péči (vývojová psychologie, identita dítěte)
8. prožívání dětí (deprivace a její důsledky)
9. role náhradního rodiče v životě dítěte
10. biologická rodina dítěte v náhradní rodinné péči (význam udržení kontaktu a pozitivního obrazu)
11. řešení krizových situací
12. vlastní děti a rodina žadatelů
13. práce s historií dítěte
14. péče o etnicky odlišné děti
15. péče o sourozenecké skupiny
16. péče o dospívající děti
17. ochota spolupracovat a vyhledat odbornou pomoc.

V této fázi příprav je možné využít i spolupráci s kojeneckým ústavem či jiným zařízením v kraji, kde žadatelé mohou provádět návštěvy.

Výstupem z příprav je závěrečná vyhodnocující zpráva o žadateli / žadatelích a průběhu přípravy. Tato zprávu je zpracovávána zodpovědným pracovníkem organizace, která přípravu realizovala. Zpráva může rovněž obsahovat záznam o návštěvě v kojeneckém ústavu či jiném zařízení. Žadatelé jsou se závěry seznámeni v rámci nahlížení do spisové dokumentace a v případě negativního hodnocení mají žadatelé možnost setkat se s pracovníkem vyhotovujícím tuto zprávu.

V závěru je poté konzultace žadatelů s psychologem, který vyhodnocuje především absolvování přípravy a konečná připravenost žadatelů k přijetí dítěte, probíhá uzavření psychologického vyšetření v případech, kdy byla diagnostická část vyšetření ukončena jako doporučení s podmínkou. Výstupem je závěrečná psychologická zpráva, která

obsahuje pouze doporučující nebo nedoporučující stanovisko.

Příprava žadatelů (nebo stávajících pěstounů) na pěstounskou péči na přechodnou dobu by měla zahrnovat témata jako příprava výše uvedená. Důraz by měl být kladen na pochopení smyslu pěstounské péče na přechodnou dobu, co všechno znamená pro dítě a biologické rodiče a dále na kontakt a komunikaci s biologickou rodinou dítěte.

Přípravy žadatelů (případně stávajících pěstounů) o pěstounskou péči na přechodnou dobu by měly probíhat v malé skupině (max. 10 osob) v doporučeném rozsahu 70 hodin.

V případě pěstounů je kladen větší požadavek na jejich stabilitu a zralost, neboť přijetí dětí do pěstounské péče je vždy těžký úkol a jeho úspěšnost závisí na mnoha faktorech. Vychází se ze skutečnosti, že přijetí dítěte do pěstounské péče vyžaduje delší přípravu, je zde potřebný i větší časový prostor k ujasnění si motivace žadatelů a tuto konfrontovat se svými schopnostmi a možnostmi.

Žádoucí zdravotní stav osvojitelů a pěstounů se dá obecně charakterizovat jako stav, který se nepříčí vlastnímu smyslu a účelu náhradní rodinné péče - tedy, že by aktuálně a prognosticky měl zaručovat trvalost tohoto způsobu péče o děti i její kvalitu. Není samozřejmě vyloučeno, že takovéto onemocnění může vypuknout až po přijetí dítěte, čímž často argumentují žadatelé, ale při výběru vhodných žadatelů je třeba zcela minimalizovat rizika. Somatické defekty nebo případná psychická onemocnění posuzuje lékař.

Tělesný stav žadatelů - nezaměřuje se primárně, i když je dobré vědět, jak se s těmito danostmi žadatel vyrovnává, zda nejsou příčinou nadměrných pocitů méněcennosti (tělesný zjev žadatele by měl posuzovatele zajímat spíše ve vztahu ke vzhledu dítěte).

Intelektová úroveň by neměla být v pásmu slaboduchosti a výrazného podprůměru, stejně obezřetně je třeba posuzovat i případy nadprůměrného intelektu - musí být součástí vyzrálé osobnosti.

Psycholog podrobně rozebírá žadatele, kteří by měli být nejméně dva roky manželé nebo prokázat, že spolu před uzavřením manželství déle žili. Vzhledem ke zkoumání schopnosti rozejít se bez patologických jevů, se požaduje v případě dříve rozvedených párů jejich rozvodový rozsudek.

Situační faktory - jde o hmotné sociální poměry žadatelů, tam kde je nedostatečné hmotné zaopatření, nedostatečná úroveň bydlení v úzkém vztahu s některými osobnostními faktory (labilita, neodpovědnost, lhostejnost), je náhradní rodinná péče kontraindikována. Prvním úkolem toho kdo vede rozhovor, je vytvořit příznivou atmosféru, žadatel bývá většinou v rozpacích, napětí, často se dokonce bojí.

Své nepříjemné pocity může skrývat hranou sebejistotou. Je dobré se začátkem pohovoru nespíchat. Základním pravidlem při rozhovoru je projevat respekt, ohleduplnost, zdvořilost, takt. Uplatnit vhodnou míru laskavosti, ovšem nepřehánět, žadatel ví, že jste tu od toho, abyste se něco dozvěděli. Z počátku je dobré poskytnout žadateli úvodní informaci o formách je náhradní rodinná péče, dále se pokusit zjistit jejich motivaci. Schéma rozhovoru postihuje prakticky všechna období života uchazečů, i když ne do hloubky, pomáhá to nahlédnout, v jakém prostředí žadatelé vyrůstali, jak se vytvářely jejich životní postoje, kdo měl dobrý či špatný vliv na vytváření jednotlivých postojů a celkový vývoj osobnosti, jaké byly jejich životní ambice a nakolik byly splněny. Dále to napomáhá odhalit, jak se uchazeči dovedli vyrovnat s nepříznivými vlivy a překážkami. Zjišťuje se, jak jsou žadatelé informováni o náhradní rodinné péči, jaké mají představy o dětech, které do péče přicházejí, jaké motivy a důvody stojí v pozadí jejich rozhodnutí. Zda již projeví nějaký zájem o práci s dětmi, zda - li mají nějakou výchovnou zkušenost. V šetření jde také o snahu zjistit postřehy o rodinných vazbách, způsobu chování k vlastním dětem, případně i pohovor s biologickými dětmi, pokud jsou ve věku, že lze k jejich názoru přihlížet. Žadatelé nejsou povinni mít hodnocení ze zaměstnání, respektuje se jejich anonymita, je dobré, pokud sami napíší životopis. Dále se při posuzování zjišťuje časová vytíženost, je nutné, aby s přijatým dítětem byl jeden z rodičů doma, záleží samozřejmě na věku dítěte, ale kojeneček by třeba neměl být dáván do jeslí, či hlídán najatou službou. Upřednostňují se rodiče, kteří jsou ochotni svoji kariéru pozastavit a věnovat se na plný úvazek dítěti, které to potřebuje. U starších dětí (předškolního věku), se doporučuje alespoň půl roku domácí péče.

Nebudu zde uvádět faktory, které jsou pro vhodné náhradní rodiče uvedené v zákoně, ale pokusím se nastínit body, na které by se měli zaměřit sociální pracovníci.

Osnova položeného rozhovoru žadatelů o svěřením dítěte do náhradní rodinné péče se sociálním pracovníkem:

1. Otec a matka - jejich vzdělání, zaměstnání, kde žijí, majetkové poměry, zdravotní stav, popř. příčina úmrtí.
2. Sourozenci žadatele - věk, vzdělání, zaměstnání, bydliště, zdravotní stav.
3. Charakteristika vztahů v původní rodině:
  - jací byli vaši rodiče, jaký je způsob jejich života, zájmy, zvyky, zlozvyky, jaké bylo jejich manželství, kdo byl hlavou rodiny,
  - stýkáte se s rodiči, sourozenci - jak často,
  - jak byste hodnotil výchovu svých rodičů, styl výchovy rodičů, zda se ještě někdo podílel na jejich výchově, čeho si nejvíce vážíte na svých rodičích, co jste u rodičů ve vztahu k vám postrádal, kdo měl na vás v mládí největší vliv,
  - jaké události na vás nejvíce zapůsobily, a to příjemně i nepříjemně,
  - čím jste si přál být, dosáhl jste toho, čím chtěli rodiče, abyste byl,
  - jaký jste měl prospěch, co vás ve škole bavilo - nebavilo,
  - měl jste nějaké kamarády, jakou roli jste mezi nimi hrál
  - seznamoval jste se obtížně - snadno,

Manželství:

- kdy a za jakých okolností jste se seznámili,
- jak se vyvíjel váš vzájemný vztah,
- jak byste hodnotil váš vztah dnes,
- jak trávíte volný čas, koníčky, zájmy, kolik času jim věnujete,
- co vám na vašem partnerovi/partnerce vadí, jaké návyky, dobré - špatné,
- vaše návyky, zlozvyky,
- co z nich vadí vašemu partnerovi

Zdravotní stav:

- uveďte prodělané nemoci v dětství, úrazy, operace,
- jaký je váš zdravotní stav dnes,
- chodíte k nějakému odbornému lékaři.
- dosažené vzdělání,
- od kdy pracujete,
- jste spokojen/a se současným uplatněním,
- pracovní doba - časová náročnost,
- jak byste mohli přizpůsobit svůj čas dítěti

Vlastní děti:

- počet dětí, jejich věk
- kolik času máte v současné době na vlastní děti,
- co dělají, jaký mají školní prospěch,
- výchovné problémy, zlozvyky, zvyky,
- zdravotní stav dětí, prodělané choroby, léčba,
- jak spolu vycházejí sourozenci,
- jak trávíte společně volné chvíle
- co vás přivedlo k myšlence na osvojení, pěstounskou péči,
- jaké představy o ní máte,
- máte nějakou zkušenost s výchovou dětí (u bezdětných párů),
- měli jste možnost s někým o tom mluvit,
- hovořili jste o tom se svojí širší rodinou, příbuznými
- jaký je jejich názor,
- předpokládáte, že vám budou s dětmi pomáhat nebo že vám do toho budou mluvit (myslí se převážně rodiče žadatelů).

Jaké by to dítě mělo být:

- věk přijatého dítěte, zdravotní a psychický stav, etnikum,
- čím byste chtěli, aby bylo,
- jak myslíte, že budete trávit neděle a dovolené,
- jste ochotní přijmout sourozence.

U žadatelů, kteří jsou ochotni přijmout sourozence či více dětí a jsou si tím jisti od počátku žádosti, je nutné uvést tuto skutečnost ve zprávě ze sociálního šetření. U těchto žadatelů se pak znovu nevyžaduje, aby žádost opětovně podávali, ale pouze se aktualizuje a ponechává v evidenci.

Vlastní pozorování:

- popis zevnějšku a chování, zvláštnosti, nápadnosti,
- způsob řeči, vyjadřování,
- chování při rozhovoru, jednak respondenta, jednak vzájemné chování manželů, vzájemné chování s dětmi,
- místo konání rozhovoru,
- charakteristika životního prostředí,

- jak byl sociální pracovník přijat, ochota, neochota spolupracovat

Shrnutí předpokladů:

Vlastní názor sociálního pracovníka – uvede své dojmy, které by měly být odlišné od faktů, dále své pochybnosti i v případě, že je zatím nelze konkrétně formulovat, záznam z rozhovoru zpracuje písemnou formou.

Konečným cílem sociálního pracovníka na úřadě je shromáždit všechny náležitosti spisové dokumentace tak, aby mohla být s návrhem vhodnosti zařazení mezi žadatele postoupena příslušnému krajskému úřadu. Na krajském úřadu se ke vhodnosti rodiny vyjádří posudkový lékař (hodnotící zdravotní stav) a psycholog. Účelem psychologického vyšetření je posouzení vhodnosti žadatelů a také jejich předpokladů k přijetí dětí.

3 Zprostředkování náhradní rodinné péče

Zprostředkování náhradní rodinné péče podle ustanovení § 19a) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů spočívá ve vyhledávání dětí vhodných k osvojení nebo svěřeni do pěstounské péče, ve vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny a v jejich odborné přípravě, dále vyhledává fyzické osoby vhodné stát se osvojitelem nebo pěstounem konkrétního dítěte, kterému je osvojení nebo pěstounská péče zprostředkovávána a v zajištění osobního seznámení se dítěte s novou osobou. Zprostředkování nesmí provádět jiné orgány, právnické či fyzické osoby než jsou krajské úřady, obecní úřady s rozšířenou působností, obecní úřady, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí.¹⁰

Zprostředkování se neprovádí, pokud rodiče dali souhlas k osvojení dítěte určitým osvojitelům nebo podal-li návrh na osvojení manžel rodiče dítěte nebo pozůstalý manžel po rodiči nebo osvojiteli. U pěstounské péče se zprostředkování neprovádí, podala-li návrh na svěřeni dítěte do pěstounské péče osoba dítěti blízká nebo blízká jeho rodině.¹¹

Zprostředkování náhradní rodinné péče začíná u obecního úřadu obce s rozšířenou působností, tedy orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Sociálně právní ochranu dítěte zajišťují na jednotlivých úřadech obcí s rozšířenou působností odbory sociálních věcí a zdravotnictví, odbory humanitní či odbory sociální. Obecní úřad obce s rozšířenou působností vyhledává děti vhodné k osvojení či ke svěřeni do pěstounské péče a fyzické osoby vhodné stát se osvojiteli nebo pěstouny. Osoby vhodné stát se osvojiteli nebo pěstouny může vyhledávat a doporučit obecnímu úřadu s rozšířenou působností také obec a pověřené osoby k výkonu sociálně-právní ochrany dítěte.

Žádost o zařazení do evidence žadatelů o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče podané obecnímu úřadu s rozšířenou působností obsahuje osobní údaje žadatele, kterými jsou jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu, dále doklad o státním občanství nebo o hlášení k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 365 dnů podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů, dále opis z rejstříku trestů vyžádaný obecním úřadem obce

---

¹⁰ § 19a) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

¹¹ § 20 zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

s rozšířenou působností, zprávu o zdravotním stavu předloženou žadatelem, údaje o ekonomických a sociálních poměrech žadatelů, písemné vyjádření žadatele, zda souhlasí, aby byla jeho žádost postoupena Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí pro zprostředkování osvojení z ciziny, pokud mu nebude zprostředkováno osvojení ani krajským úřadem ani ministerstvem práce a sociálních věcí, zda žádá výlučně o osvojení z ciziny, písemný souhlas s tím, že orgán sociálně-právní ochrany dětí zprostředkující osvojení nebo pěstounskou péči je oprávněn zjišťovat další údaje potřebné pro zprostředkování, zejména o tom, jakým způsobem života bude žadatel zajišťovat pro dítě vhodné výchovné prostředí a kdykoliv zjistit, zda nedošlo ke změně rozhodných skutečností uvedených ve spisové dokumentaci žadatelů, písemný souhlas s účastí na přípravě fyzických osob k přijetí dítěte do rodiny, stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností k žádosti o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče, stanovisko zřizovatele zařízení pro výkon pěstounské péče (§ 44), vyžadované obecním úřadem obce s rozšířenou působností, podává-li žádost o zařazení do evidence žadatelů o zprostředkování pěstounské péče fyzická osoba, která vykonává pěstounskou péči v zařízení pro výkon pěstounské péče. Obecní úřad s rozšířenou působností postupuje kopii spisové dokumentace o žadateli neprodleně krajskému úřadu. Obecní úřad s rozšířenou působností rozhodne o zastavení řízení o zařazení do evidence žadatelů nebo pěstounské péče, jestliže osoba, která o zprostředkování žádala, vezme svou žádost zpět před postoupením spisové dokumentace krajskému úřadu nebo ani na výzvu obecního úřadu s rozšířenou působností nesdělí údaje a nedoloží doklady potřebné pro vedení spisové dokumentace.¹²

Sociální práce zůstává prakticky stejná pro všechny oblasti, kde se tato specializovaná činnost provádí. Sociální pracovník podstatnou měrou odpovídá za úspěšné uskutečňování náhradní rodinné péče, neboť je prvním z odborníků, kteří vstupují do kontaktu s žadatelem o pěstounskou péči či osvojení, získává a shromažďuje první údaje o dítěti a žadatelích. Jejich zjištění jsou nezbytné orientační body a východiska pro práci dalších specialistů, kteří je dále prohlubují a ověřují. Práce sociálního pracovníka klade požadavky na znalost a odbornost i v jiných oblastech a to ve zdravotnictví, psychologii, pedagogiky aj. Sociální pracovník by měl v rodinách působit jako stabilizační faktor, který sleduje a podporuje postavení dítěte v nové rodině.

---

¹² § 21 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Mimo údaje, které jsou předepsány zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí v § 21, má sociální pracovník úřadu obce s rozšířenou působností poznat prostředí a citové klima rodiny, do kterého má dítě přijít. U žadatelů rozlišujeme různé motivace, která by měla být jiná u pěstounů a jiná u osvojitelů. U adoptivních žadatelů jde obvykle o motivaci uspokojení nenaplněného rodičovství, zatímco u pěstounské péče by měla být snaha vyhledat pěstouny, jejichž motivací je snaha pomoci dětem, které to potřebují.

Jedním z předpokladů úspěšnosti náhradní rodinné péče je také to, aby uchazeč a dítě vytvářeli přirozený generační rozdíl. V dnešní době žadatelé vstupují do manželství později, než tomu bylo dříve zvykem, neboť prvně se snaží vytvořit si kariéru, materiálně se zabezpečit a teprve až kolem 30 roku věku se začínají zajímat o založení rodiny. Pokud žadatelé ještě absolvují lékařské zákroky, umělé oplodnění apod., jejich věk se blíží 40 letům a ač již věkem neodpovídají uchazečům na přijetí dítěte - kojence, jedná se ve většině o žadatele s dobrou fyzickou i psychickou kondicí. Vždy se musí přihlídnout k celkové osobnosti žadatele k jeho zdravotnímu stavu, sociálním faktorům a např. i k věkovému rozdílu mezi partnery. Již při práci s žadatelí by měl sociální pracovník posoudit, zda oba žadatelé mají k přijetí dítěte do náhradní rodinné péče stejný kladný postoj. V některých případech žadatelé uvádějí, že mají zájem o obě formy náhradní rodinné péče, ale po pohovoru vyjde najevo, že preferují osvojení dítěte, neboť zjistí, že pěstounská péče se zaměřuje na děti s handicapem, se špatnou prognózou, děti starší nebo na sourozenecké skupiny, děti, které nejsou právně volné pro osvojení aj.

3.1 Zprostředkování náhradní rodinné péče Krajským úřadem

Krajský úřad vede pro účely zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče evidenci dětí vhodných do osvojení či pěstounské péče a evidenci žadatelů vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny.¹³

---

¹³§ 24 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Evidence dětí vhodných k osvojení a pěstounské péči musí obsahovat kopii spisové dokumentace o dítěti, jeho odborné posouzení úrovně tělesného a duševního vývoje, včetně jeho specifických potřeb a nároků a posouzení vhodnosti forem náhradní rodinné péče a jejích forem s ohledem na věk dítěte, stanovisko odborného lékaře, nebo jiné závažné skutečnosti, vyjádření dítěte, pokud je schopno vyjádřit svůj vlastní názor, který zajistí krajský úřad a další doklady potřebné pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče. Evidence žadatelů musí obsahovat kopii dokumentace zaslanou úřadem obce s rozšířenou působností, odborné posouzení žadatelů a další doklady potřebné pro zprostředkování osvojení či pěstounské péče.

Krajský úřad je povinen zaslat kopii údajů obsažených v evidenci žadatelů na Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí do evidence pro zprostředkování z ciziny v případě, že žadatel chce osvojit dítě výlučně z ciziny.

O zařazení žadatele do evidence žadatelů rozhoduje krajský úřad neprodleně po odborném posouzení a v rozhodnutí stanoví hlásit krajskému úřadu veškeré změny rozhodné pro zprostředkování osvojení či pěstounské péče do 15 dnů od jejich vzniku. Zda byl žadatel zařazen do evidence žadatelů, sdělí krajský úřad obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, zřizovateli zařízení pro výkon pěstounské péče, pokud jde o žadatele, který pěstounskou péči vykonává v zařízení pro výkon pěstounské péče, s výjimkou případu, kdy zřizovatelem je obec, v níž působí obecní úřad obce s rozšířenou působností., kde tento žadatel o zprostředkování pěstounské péče žádal, a to do 15 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí o zařazení do evidence žadatelů.

Pokud krajský úřad nezprostředkuje osvojení nebo pěstounskou péči:

- a) do 3 kalendářních měsíců od zařazení dítěte do evidence dětí
- b) do 3 let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o zařazení žadatele do evidence žadatelů, postoupí kopii údajů z těchto evidencí do 15 dnů od skončení uvedené lhůty Ministerstvu práce a sociálních věcí pro zařazení do evidence pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče ministerstvem.

Krajský úřad vyhledává pro účely zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče pro děti vedené v jeho evidenci žadatele, kteří jsou vedeni v evidenci žadatelů tohoto krajského úřadu nebo z evidence žadatelů vedené Ministerstvem práce a sociálních věcí. Krajský úřad při zprostředkování osvojení či pěstounské péče přihlíží k doporučení poradního sboru, který zřizuje pro účely zprostředkování osvojení či pěstounské péče hejtman kraje. Předsedu poradního sboru, jeho zástupce a ostatní členy poradního sboru

jmenuje a odvolává hejtman kraje. Poradní sbor tvoří odborníci působící v oblasti sociálně-právní ochrany dětí a má nejméně pět členů.¹⁴

Pokud krajský úřad zjistí, že v evidenci žadatelů, kterou vede nebo v evidenci žadatelů, které vede Ministerstvo práce a sociálních věcí, je žadatel vhodný stát se osvojitelem nebo pěstounem dítěte, které je v evidenci dětí vedené tímto krajským úřadem, oznámí tuto skutečnost neprodleně

- a) žadateli,
- b) zřizovateli zařízení pro výkon pěstounské péče, jde-li o žadatele, kteří vykonávají pěstounskou péči v zařízení pro výkon pěstounské péče,
- c) Ministerstvu práce a sociálních věcí, je-li žadatel veden v evidenci žadatelů Ministerstva práce a sociálních věcí,
- d) Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, jde-li o žadatele, který je veden v evidenci Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí,
- e) obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností.

Žadatel má právo seznámit se s dítětem na základě písemného oznámení krajského úřadu a ten, u něhož se dítě nachází má povinnost toto seznámení umožnit.

Krajský úřad může dávat Ministerstvu práce a sociálních věcí podněty ke zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče i v případech, kdy jde o děti, které jsou vedené v evidenci Ministerstva práce a sociálních věcí a to je pak povinno se těmito podněty zabývat.¹⁵

Krajský úřad také vede evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu podle § 45a odst. 2 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. Do evidence se osoby zařazují na základě žádosti podané u obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Do této evidence se zařazují osoby, které na základě odborného posouzení mají předpoklady pro výkon takové péče o dítě, a to zejména z hlediska krátkodobosti této péče.

Evidence osob vhodných pro vykonávání pěstounské péče na přechodnou dobu musí obsahovat žadatelovy osobní údaje, doklad o státním občanství nebo doklad o hlášení k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 365 dnů dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů, opis z rejstříku trestů vyžádaný obecním úřadem obce s rozšířenou působností, zprávu

---

¹⁴ § 38a) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵ § 24 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

o zdravotním stavu předloženou žadatelem, údaje o ekonomických a sociálních poměrech žadatelů, písemný souhlas s účastí na přípravě fyzických osob k přijetí dítěte do rodiny, dále pak písemný souhlas s tím, že krajský úřad je oprávněn zjišťovat další údaje potřebné pro zařazení do evidence osob, které mohou pěstounskou péči na přechodnou dobu vykonávat a také stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností k žádosti o zařazení žadatele do evidence. Odborné posouzení žadatele se provádí stejně jako u žádostí o osvojení či pěstounskou péči.

O tom, zda bude žadatel zařazen do evidence osob vhodných vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, rozhodne krajský úřad, který opis rozhodnutí zašle obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností. Opis seznamu osob zařazených do evidence osob vhodných vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu zašle krajský úřad na Ministerstvo práce a sociálních věcí a obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností ve svém správním obvodu. Krajský úřad je povinen tento seznam doplňovat na základě změn, ke kterým v evidenci došlo.¹⁶

3.2 Zprostředkování náhradní rodinné péče Ministerstvem práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí vyhledává pro účely zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče pro děti vedené v jeho evidenci z evidence žadatelů rovněž vedené ministerstvem. Ministerstvo práce a sociálních věcí zařazuje dítě do evidence dětí a žadatele do evidence žadatele na základě údajů zaslaných krajským úřadem, a to do 3 dnů ode dne, kdy obdrželo údaje od krajského úřadu. Evidence dětí a evidence žadatelů obsahuje stejné údaje jako dokumentace krajského úřadu.

V případě, že Ministerstvo práce a sociálních věcí nezprostředkuje osvojení nebo pěstounskou péči do tří kalendářních měsíců od zařazení dítěte do evidence dětí vedené ministerstvem nebo do šesti kalendářních měsíců od zařazení žadatele do evidence žadatelů vedené ministerstvem postoupí kopii těchto údajů z těchto evidencí Úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí pro zprostředkování osvojení ve vztahu k cizině,

---

¹⁶§ 27 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

pokud s tím žadatel vyjádřil souhlas.

Ministr práce a sociálních věcí zřizuje pro účely zprostředkování osvojení a pěstounské péče poradní sbor, který má nejméně pět členů a je usnášení schopný, pokud je přítomna nadpoloviční většina členů. Ministr jmenuje a odvolává předsedu poradního sboru, jeho zástupce a ostatní členy poradního sboru. Složení poradního sboru je obdobné jako u poradního sboru krajského úřadu.

Zjistí-li Ministerstvo práce a sociálních věcí, že v evidenci žadatelů, kterou vede je zařazen žadatel vhodný stát se osvojitelem nebo pěstounem dítěte, které je v jeho evidenci, oznámí tuto skutečnost:

- a) žadateli,
- b) zřizovateli zařízení pro výkon pěstounské péče, jde-li o žadatele, kteří vykonávají pěstounskou péči v zařízení pro výkon pěstounské péče,
- c) krajskému úřadu,
- d) Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, jde-li o žadatele, který je veden v evidenci Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí,
- e) obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností.

Žadatel má na základě písemného oznámení ministerstva právo seznámit se s dítětem a ten, u něhož se dítě nachází má povinnost toto seznámení umožnit.

Pokud ministerstvo zprostředkuje osvojení nebo svěří do pěstounské péče dítě, které je vedeno v evidenci pro zprostředkování osvojení do ciziny, je povinno tuto skutečnost neprodleně oznámit Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí.¹⁷

3.3 Zprostředkování náhradní rodinné péče Úřadem pro mezinárodní ochranu dětí

Děti vhodné k osvojení v cizině jsou vedené v evidenci Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí na základě oznámení Ministerstva práce a sociálních věcí. Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí vede pro účely

---

¹⁷ § 24a) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

zprostředkování osvojení evidenci:

- a) dětí vhodných k osvojení v cizině
- b) dětí vhodných k osvojení v České republice, které nemají na území České republiky povolen trvalý pobyt nebo nejsou hlášeny k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 90 dnů, ani nejsou oprávněny trvale pobývat na území České republiky podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- c) žadatelů vhodných stát se osvojiteli dětí uvedených výše
- d) fyzických osob vhodných stát se osvojiteli dětí vhodných k osvojení v cizině, pokud tyto osoby nemají na území České republiky povolen trvalý pobyt ani nejsou hlášeny k trvalému pobytu na území České republiky po dobu nejméně 365 dnů podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- e)

Žadatelé jsou do evidence Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí zařazováni na základě rozhodnutí tohoto úřadu. Do evidence nelze zařadit osobu, která sice splňuje podmínku pobytu na území České republiky, avšak její obvyklé bydliště se prokazatelně nachází mimo území České republiky.

Pro účely vedení evidence Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí je krajský úřad povinen na žádost Úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí

- a) zjistit potřebné údaje a doplnit spisovou dokumentaci o dítěti vhodném k osvojení v cizině nebo o žadateli vhodném stát se osvojitelem dítěte z ciziny.
- b) prošetřit poměry, v nichž dítě žije, jde-li o dítě, které bylo v České republice osvojeno na základě zprostředkování osvojení z ciziny nebo které má být z ciziny osvojeno a nachází se v České republice v péči budoucích osvojitelů,
- c) neprodleně oznámit Úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí datum nabytí právní moci rozhodnutí o osvojení dítěte.

Pokud Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí zprostředkuje osvojení dítěte do ciziny, je povinen oznámit to:

- a) obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností
- b) matričnímu úřadu příslušnému podle § 2 odst. 1 písm. a zákona č. 301/2000 Sb.,

o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů

c) krajskému úřadu

d) Ministerstvu práce a sociálních věcí.¹⁸

---

¹⁸§ 25 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

4 Přerušeni zprostředkování náhradní rodinné péče

Zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče se přeruší, jestliže

- a) žadatel písemně požádá o přerušeni a to na nezbytně nutnou dobu, odpovídající důvodům, které žadatel v žádosti uvede
- b) žadateli bylo krajským úřadem nebo ministerstvem písemně oznámeno, že v evidenci dětí je dítě, pro něž je vhodným osvojitelem či pěstounem, a to po dobu ode dne odeslání písemného oznámení do dne, kdy vhodní osvojitelé či pěstouni požádají o svěřeni dítěte do péče budoucího osvojitele či o svěřeni dítěte do péče budoucích pěstounů anebo do dne, kdy došlo k rozhodnutí
- c) na základě rozhodnutí obecního úřadu obce s rozšířenou působností bylo dítě svěřeno do péče budoucích osvojitelů nebo do péče fyzické osoby, která má zájem stát se pěstounem, a to po dobu trvání této péče nebo
- d) krajský úřad či ministerstvo v době, kdy žadateli zprostředkovává osvojení nebo pěstounskou péči a zjistí závažné skutečnosti, které jsou překážkou zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče na přechodnou dobu.

O přerušeni zprostředkování osvojení a pěstounské péče vydá krajský úřad nebo Ministerstvo práce a sociálních věcí rozhodnutí. Žadatel je povinen v žádosti o přerušeni uvést důvod, pro který žádá přerušeni osvojení či pěstounské péče.

Žadatel zařazen do evidence žadatelů krajského úřadu zašle žádost krajskému úřadu. Je-li žadatel zařazen do evidence žadatelů ministerstva, popřípadě je-li současně zařazen do evidence žadatelů pro osvojení z ciziny vedené Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí, je povinen zaslat žádost současně každému orgánu, které tyto evidence vedou.

Datum nabytí právní moci rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů nebo do péče fyzické osoby, která má zájem stát se pěstounem, je pro účely přerušeni zprostředkování osvojení či pěstounské péče obecní úřad obce s rozšířenou působností povinen toto neprodleně oznámit krajskému úřadu, který poté datum sdělí Ministerstvu

práce a sociálních věci nebo Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dítěte, pokud jsou žadatelé nebo dítě v jejich evidencích.¹⁹

---

¹⁹ § 24b) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

5 Vyřazení z evidence dětí nebo evidence žadatelů

Žadatel může být z evidence žadatelů o osvojení nebo pěstounskou péči vyřazen, pokud se bez vážného důvodu nezúčastní přípravy k přijetí dítěte do rodiny, i když byl k této účasti vyzván nebo závažným způsobem poruší své povinnosti např. při sdělování údajů rozhodných pro zařazení do evidence žadatelů.

5.1 Vyřazení z evidence dětí nebo evidence žadatelů vedené krajským úřadem

Krajský úřad vyřadí ze své evidence dítě na základě rozhodnutí o osvojení nebo o svěřením dítěte do pěstounské péče, zjistí-li závažné důvody, pro které nelze dítěti zprostředkovat osvojení nebo pěstounskou péči, dále po uplynutí 3 měsíců od zařazení dítěte do evidence dětí, nezprostředkování osvojení nebo pěstounské péče a zaslání kopie údajů z evidence dětí Ministerstvu práce a sociálních věcí.

Žadatele krajský úřad vyřadí ze své evidence žadatelů na základě rozhodnutí o osvojení nebo o svěřením dítěte do pěstounské péče, pokud žadatel nežádá o osvojení dalšího dítěte nebo o svěřením dalšího dítěte do pěstounské péče, zjistí-li závažné důvody, pro které nelze žadateli zprostředkovat osvojení nebo pěstounskou péči, dále poruší-li žadatel závažným způsobem povinnost sdělovat změny v údajích rozhodných pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče a po uplynutí šesti měsíců od zařazení do evidence žadatelů a nezprostředkování osvojení či pěstounské péče. Dalším důvodem pro vyřazení z evidence žadatelů je vlastní žádost žadatele o vyřazení.

O vyřazení žadatele z evidence vydá krajský úřad rozhodnutí v případě, že žadatel závažným způsobem poruší povinnost sdělovat změny v údajích rozhodných pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče, zjistí-li závažné důvody, pro které nelze žadateli zprostředkovat osvojení nebo pěstounskou péči nebo pokud se žadatel

bez vážného důvodu nezúčastní přípravy k přijetí dítěte do rodiny, i když byl k účasti na této přípravě vyzván. V ostatních případech krajský úřad žadatelům vyřazení z evidence písemně oznámí. Krajský úřad musí zaslat do 15 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí o vyřazení žadatele z evidence žadatelů oznámení o tomto vyřazení obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností a jde-li o žadatele vykonávajícího pěstounskou péči v zařízení pro výkon pěstounské péče, též zřizovateli tohoto zařízení, s výjimkou, že zřizovatelem je obecní úřad obce s rozšířenou působností, kde žadatel žádal o zprostředkování pěstounské péče.

Datum nabytí právní moci rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů nebo do péče fyzické osoby, která má zájem stát se pěstounem, je povinen pro účely vyřazení žadatele z evidence neprodleně oznámit obecní úřad obce s rozšířenou působností krajskému úřadu, který toto poté sdělí Ministerstvu práce a sociálních věcí jsou-li žadatelé vedeni v evidenci Ministerstva práce a sociálních věcí.²⁰

5.2 Vyřazení z evidence dětí nebo evidence žadatelů vedené Ministerstvem práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí vyřadí dítě jím vedené v evidenci na základě rozhodnutí o osvojení nebo o svěřeni dítěte do pěstounské péče nebo zjistí-li závažné důvody, pro které nelze dítěti zprostředkovat osvojení nebo pěstounskou péči.

Žadatele ze své evidence Ministerstvo práce a sociálních věcí vyřadí na základě rozhodnutí o osvojení nebo o svěřeni dítěte do pěstounské péče, pokud žadatel nežadá o osvojení dalšího dítěte nebo o svěřeni dalšího dítěte do pěstounské péče, zjistí-li závažné důvody, pro které nelze žadateli zprostředkovat osvojení nebo pěstounskou péči, poruší-li žadatel závažným způsobem povinnost sdělovat změny v údajích rozhodných pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče nebo na vlastní žádost žadatele.

Stejně jako krajský úřad i Ministerstvo práce a sociálních věcí může vyřadit žadatele z jím vedené evidence žadatelů, jestliže se bez vážného důvodu nezúčastní

---

²⁰ § 24c) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

přípravy k přijetí dítěte do rodiny, i když byl k účasti na této přípravě vyzván. O vydání rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí o vyřazení žadatele z evidence platí stejné podmínky jako u vyřazení žadatele z evidence vedené krajským úřadem.

Ministerstvo práce a sociálních věcí zašle do 15 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí o vyřazení žadatele z evidence žadatelů oznámení o tomto vyřazení obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, krajskému úřadu, Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, pokud je žadatel veden i v evidenci tohoto úřadu a zřizovateli zařízení pro výkon pěstounské péče jde-li o žadatele vykonávajícího pěstounskou péči v tomto zařízení, s výjimkou, že zřizovatelem je obecní úřad obce s rozšířenou působností, kde žadatel žádal o zprostředkování pěstounské péče.

Ministerstvo práce a sociálních věcí oznámí Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu vyřazení dítěte z evidence dětí a důvod tohoto vyřazení, jde-li o dítě, které bylo zasláno do evidence Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Vyřazení oznámí Ministerstvo práce a sociálních věcí též příslušnému krajskému úřadu.²¹

---

²¹ hlava IV, § 24d) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

6 Závěr

Porodnost v Česku patří k nejnižším na světě a jedním z důvodů bývají i vysoké náklady, potřebné při výchově dítěte. Na druhou stranu narůstá počet manželství, která přes veškerou snahu lékařů zůstávají bezdětná. Jejich problém pak může za splnění určitých předpokladů vyřešit náhradní rodinná péče a to jak pěstounská péče tak i osvojení. Podmínky pro osvojení i pěstounskou péči jsou stanoveny v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

Žádné dítě si nevybírá svoje rodiče – nemůže tedy ovlivnit, do jaké rodiny se narodí, ale každé dítě potřebuje lásku, porozumění a pocit jistoty a bezpečí. Samozřejmě, že i dítě nechtěné biologickými rodiči potřebuje cítit, že jej někdo chce a že někam patří. Potřebuje cítit, že má na světě někoho, o koho se nemusí dělit s dalšími dvaceti rivaly a u koho je doma. Ani to nejlepší ústavní zařízení nepřipraví dítě na normální dospělý život tak, jako rodina.

Ti, kteří zastupují děti, které nemohou vyrůstat ve vlastní rodině, mají velice důležitý a nelehký úkol. Je proto velmi nutná dobrá spolupráce a komunikace všech zainteresovaných, tedy soudů, odborů sociální péče o dítě, kojeneckých ústavů, dětských domovů, psychologů a dalších, kteří hájí a pečují o blaho opuštěných dětí. Jejich cílem by mělo být především zajistit opuštěným dětem život v takovém prostředí, které se co nejvíce přibližuje rodině, a tím je rodina adoptivní nebo pěstounská.

Žadatelé o osvojení dítěte by měli pečlivě zvážit, jaké dítě jsou ve své rodině schopni akceptovat, zda mají ujasněné představy o původu dítěte, o jeho pohlaví či zda jsou ochotni přijmout do rodiny i nemocné nebo postižené dítě, případně sourozence. Dále by žadatelé měli zvážit věkový rozdíl mezi nimi a dítětem, který by měl být přiměřený. Nepsaným pravidlem je, že o miminko by měli žádat manželé zhruba do 35 – 40 let, ale ke každému konkrétnímu případu se přistupuje individuálně. Posuzuje se i délka manželství a jeho stabilita, přihlíží se především na podmínky, které jsou žadatelé schopni dítěti poskytnout pro jeho dobrý vývoj a výchovu, takže, i finanční a sociální poměry rodiny. Pěstounské rodiny jsou pak pro mnohé děti z dětských domovů jedinou šancí, jak získat novou rodinu a domov, neboť pěstouni si často berou do výchovy i děti problémové, handicapované nebo děti jiného etnika.

Současná rodina se nepochybně mění v tom smyslu, že oba rodiče se stále

vyrovnaněji podílí jak na výchově dětí, tak na ekonomickém zabezpečení rodiny a že oba rodiče se také celoživotně společensky a profesně rozvíjí. V dnešní uspěchané době, kdy je více stresu a rodičovství se odkládá na pozdější dobu, přibývá párů, kteří nemohou mít děti. Vzhledem ke stále klesající schopnosti manželských párů počít dítě přirozenou cestou, se zvyšuje zájem zejména o zprostředkování osvojení (adopce). Pokud se tedy dítě narodí zdravé, nejedná se o dítě jiného etnika, podaří se jeho sociální situaci vyřešit v jeho útlém věku nebo nemá výrazné výchovné problémy, je možné jeho rychlé umístění do náhradní rodiny. Pokud se tento přechod podaří uskutečnit opravdu v jeho raném věku, má velkou naději na to, že své dětství prožije v harmonickém prostředí rodiny.

Domnívám se, že vláda, parlament a vlastně celá společnost by měly usilovat o zlepšení kvality života rodin s dětmi a to jak rodin biologických, tak i rodin náhradních. Rozvíjet náhradní rodinnou péči v jejích stávajících i nových formách tak, aby byla dostupná všem dětem vyrůstajícím mimo vlastní rodinu, a to bez rozdílu věku, etnické příslušnosti, zdravotního stavu či psychosociálních obtíží. Hlavním cílem společnosti by mělo být to, aby co nejméně dětí vyrůstalo v dětských domovech a ústavech sociální péče, a naopak se snažit zajistit, aby co nejvíce dětí z těchto ústavů prožilo dětství uprostřed rodiny plné lásky a porozumění.

Dále se domnívám, že by měl stát usilovat o pružnost právních předpisů zabývající se náhradní rodinnou péčí v tom směru, aby děti zbytečně dlouhým pobytem v ústavech neztrácely šanci poznat milující a funkční rodinu. Dnešní právní úprava se samozřejmě snaží zabezpečovat blaho dítěte, ale na druhou stranu např. stačí, aby biologický rodič projevil o dítě jednou za čas jakýsi zájem (vlastně jen formální) a dítěti tak zpečetí osud ústavního života třeba až do plnoletosti. Tyto principy je třeba přehodnotit a proceduru adopce zjednodušit a především zrychlit, aby se děti žijící v ústavech dostali co nejdříve do náhradních rodin. Důležitá je rovněž spolupráce jednotlivých složek, které se náhradní rodinnou péčí zabývají – jejich spolupráce a koordinace postupů. A v neposlední řadě je důležitá i větší informovanost celé společnosti o potřebách opuštěných dětí a možnostech pomoci těmto dětem.

Mohli bychom říci, že když se dítě narodí, je jako kniha s čistými listy, a až v průběhu života se z něho stává popsaná kniha. A na nás dospělých záleží, jaký obsah tato kniha bude mít.

Resumé

Bakalářská práce s názvem Náhradní rodinná péče – osvojení, pěstounská péče, opatrovnictví, poručenství, je rozdělena do pěti kapitol, ve kterých jsem se snažila popsat, jaký u nás byl a je postup při umisťování dětí do náhradní rodinné péče.

V první kapitole je rozepsána historie a současnost náhradní rodinné péče. Jsou zde popisovány jednotlivé druhy náhradní rodinné péče z jejich historického hlediska a samozřejmě i jejich současná podoba. Je zde uváděna současná legislativní úprava jednotlivých forem náhradní rodinné péče, tedy osvojení (adopce), pěstounské péče, opatrovnictví a poručenství.

Druhá kapitola této práce je zaměřena na odborné posouzení jak žadatelů o osvojení či pěstounskou péči, ale i na osobní anamnézu dítěte, které má být předáno do náhradní rodinné péče. Jsou zde uvedeny příklady témat, která jsou vhodná pro přípravná řízení žadatelů o náhradní rodinnou péči a je zde uveden i příklad rozhovoru žadatele se sociálním pracovníkem, který je rovněž součástí přípravných řízení.

Třetí kapitola je věnována způsobu zprostředkování náhradní rodinné péče a to krajským úřadem, Ministerstvem práce a sociálních věcí a Úřadem pro mezinárodní ochranu dětí. Jsou zde popisovány kompetence jednotlivých úřadů, které jim náleží při postupu zprostředkovávání náhradní rodinné péče a zároveň jsou zde zmíněny i povinnosti těchto úřadů při správě evidencí žadatelů. Dále je zde uveden výčet povinných dokumentů, které předkládá žadatel o náhradní rodinnou péči.

Čtvrtá kapitola shrnuje postup kompetentních úřadů při přerušení zprostředkování náhradní rodinné péče.

V páté kapitole je popsán postup krajských úřadů a Ministerstva práce a sociálních věcí při vyřazení žadatelů o svěření dítěte do náhradní rodinné péče nebo dětí z evidencí vedených těmito úřady.

V závěru práce je popsán pohled na náhradní rodinnou péči v současné době u nás a můj vlastní názor na právní úpravu náhradní rodinné péče.

Anotace

Ve své bakalářské práci popisuji v rovině teoretické systém náhradní rodinné péče v České republice. Jsou zde uvedeny základní pojmy náhradní rodinné péče v České republice, jako jsou osvojení - adopce, pěstounská péče, opatrovnictví a poručenství s jejich stručnou historií i současnou situací. Náhradní rodinná péče je v každém ohledu velmi citlivé téma. V této práci jsem se věnovala problematice vzniku a zániku náhradní rodinné péče jako jedné z forem péče o děti, které nemohou vyrůstat ve vlastní rodině, protože byly svými rodiči opuštěny, nebo jim opuštění hrozí.

Klíčová slova

Náhradní rodinná péče, rodina, adopce, osvojení, pěstounská péče, opatrovnictví, poručenství

Abstract

I describe the system of substitute family care in the Czech Republic on a theoretical basis in my bachelor thesis. It lists the key expressions of substitute family care in the Czech Republic, such as adoption, foster care, guardianship and wardship, including their brief history and current situation. Substitute family care is a highly sensitive topic in any respect. In this work, I have discussed the issues of the commencement and termination of substitute family care as one of the forms of caring for children who cannot grow up within their families because they have been, or are in danger of being, abandoned by their parents.

Key words

Substitute family care, family, adoption, foster care, guardianship, wardship

Seznam použité literatury

- 1) **Archerová, C.**, *Dítě v náhradní rodině*, Praha, Portál 2001, 1. vydání, 119 s., ISBN 80-7178-578-4
- 2) **Bubleová, V. a kol.**, *Průvodce náhradní rodinnou péčí*, Praha Středisko náhradní rodinné péče 2009, 4. vydání, 25 s.,
- 3) **Hrušáková, M., Králíčková, Z.**, *České rodinné právo*, Brno, Doplněk 1998, Masarykova univerzita Brno, 1. vydání. 312 s., ISBN 80-210-1809-7
- 4) **Matějček, Z. a kol.**, *Náhradní rodinná péče*, Praha, Portál 1999, 1. vydání, 183 s., ISBN 80-7178-304-8
- 5) **Matějček, Z. a kol.**, *Osvojení a pěstounská péče*, Praha, Portál 2002, 1. vydání, 155 s., ISBN 80-7178-637-3
- 6) **Matějček, Z.**, *O rodině vlastní, nevlastní, náhradní*, Praha, Portál 1994, 98 s., ISBN 80-85282-83-6
- 7) **Průšová, L., Novotná, V.**, *K vybraným otázkám osvojení dětí*, Praha, Linde 2004, 159 s., ISBN 80-86131-56-4
- 8) **Radvanová, S. a kol.**, *Výchova dětí v náhradní rodinné péči*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1980, 1. vydání, 132 s., ISBN 14-198-80
- 9) **Vodák, P. a kol.**, *Problémy osvojení dětí*, Státní zdravotnické nakladatelství 1967, 244 s., ISBN 80-019-67

Internet

- 10) <http://www.epravo.cz/top/clanky/porucenstvi-v-rodinnem-pravu-16804.html>
[31. 1. 2010]
- 11) <http://pravo-cz.studentske.cz/2008/04/poruenstv-78-82.html> [6.2.2010]
- 12) <http://pravo-cz.studentske.cz/2008/04/30-opatrovnictv-nad-nezletilmi.html>
[6. 2. 2010]
- 13) <http://www.praha4.cz/Urad-mestske-casti/Organizacni-struktura-uradu/Odbor-socialni-OSOC> [10. 12. 2009]